EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 11.5.2020
COM(2020) 188 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV

1. ÚVOD

1.1. Souvislosti

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV (dále jen „směrnice o právech obětí“ nebo „směrnice“), byla přijata podle čl. 82 odst. 2 SFEU. Směrnice stanoví soubor práv obětí trestných činů a odpovídající povinnosti členských států. Směrnice o právech obětí je hlavním nástrojem na úrovni EU, který se vztahuje na všechny oběti trestných činů. Je základem politiky EU v oblasti práv obětí.

EU přijala také řadu nástrojů, které se zabývají zvláštními potřebami obětí určitých druhů trestných činů (jako jsou oběti terorismu[1], oběti obchodování s lidmi[2] nebo dětské oběti pohlavního vykořisťování[3]). Tyto nástroje směrnici o právech obětí doplňují a navazují na ni.

Směrnice je závazná pro všechny členské státy s výjimkou Dánska.

S cílem usnadnit včasné a správné provedení směrnice členskými státy zveřejnila Komise v prosinci 2013 pokyny[4].

V roce 2018 zveřejnil Evropský parlament zprávu o provádění směrnice[5], a to na základě studie z roku 2017[6]. Evropský parlament posoudil směrnici o právech obětí rovněž v obecné studii týkající se trestního práva procesního v EU, která byla

[1] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32017L0541.

[2] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036. Pokud jde o uplatňování této směrnice, viz zpráva o provedení (COM(2016) 722 final), zpráva o uživatelích (COM(2016) 719 final) a zprávy Evropské komise o pokroku COM(2016) 267 final a COM(2018) 777 final, a pokud jde o opatření zaměřená na oběti, opatření zohledňující hledisko pohlaví a opatření citlivá vůči dětem: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/publications/eu-anti-trafficking-action-2012-2016-glance_en a https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eu_anti-trafficking_action_2017-2019_at_a_glance.pdf.

[3] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32011L0093.

[4] Pokyny GŘ pro spravedlnost týkající se provedení a uplatňování směrnice 2012/29/EU, Evropská komise, GŘ pro spravedlnost, prosinec 2013, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/13_12_19_3763804_guidance_victims_rights_directive_eu_en.pdf.

[5] Zpráva o provádění směrnice 2012/29/EU, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu (2016/2328(INI)), ze dne 14. května 2018, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0168_CS.html.

[6] *The Victims' Rights Directive 2012/29/EU. European Implementation Assessment* (Směrnice o právech obětí: Posouzení provádění na evropské úrovni), PE 611.022, prosinec 2017, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/611022/EPRS_STU(2017)611022_EN.pdf.

zveřejněna v roce 2018[7]. V roce 2019 zveřejnily různé zúčastněné strany další zprávy o provádění a uplatňování směrnice[8].

1.2. Účel a hlavní prvky směrnice

Cílem směrnice je zajistit, aby se všem obětem trestných činů dostalo vhodných informací, podpory a ochrany a aby se mohly účastnit trestního řízení. Podle směrnice musí být oběti jako takové uznávány a musí se s nimi zacházet s respektem, citlivě, individuálně a profesionálně a bez diskriminace, a to ze strany všech subjektů, které s nimi přicházejí do styku. Zvláštní pozornost by měla být věnována obětem se zvláštními potřebami za účelem jejich ochrany před sekundární viktimizací, odvetou a zastrašováním. Tyto oběti mají mít rovněž přístup ke službám odborné podpory. Směrnice mimoto vyžaduje, aby v případě, je-li obětí dítě, byly v první řadě zohledněny nejvlastnější zájmy dítěte.

Směrnice se vztahuje na všechny oběti bez rozdílu, nezávisle na jejich pobytovém statusu. Je platná pro všechna trestní řízení, která probíhají v členském státě EU, a to nezávisle na tom, kdy a kde k trestnému činu došlo.

Směrnice přiznává obětem právo na informace, právo na vzájemně srozumitelnou komunikaci, právo na přístup k podpoře a ochraně v souladu s jejich individuálními potřebami, jakož i soubor procesních práv.

Soudní dvůr Evropské unie vyložil směrnici jednou – ve věci Gambino a Hyka[9]. V této věci se Soudní dvůr vyslovil k nebezpečí zásahu do práv obětí na ochranu a na odškodnění v přiměřené lhůtě (články 18 a 16 směrnice) v důsledku dodatečných slyšení, která mohou být na žádost žalovaného provedena podle italských právních předpisů, pakliže se změnilo složení soudu. Soudní dvůr objasnil, že vnitrostátní právní úprava, která žalovanému umožňuje, aby v takové situaci znovu požádal o výslech svědků, je slučitelná s příslušnými ustanoveními směrnice.

1.3. Cíl a rozsah zprávy

Jak je stanoveno v článku 29 směrnice, tato zpráva hodnotí, do jaké míry přijaly členské státy opatření nezbytná k dosažení souladu se směrnicí. Směrnice o právech obětí vyžaduje nejen provedení do vnitrostátního práva. Požaduje také, aby členské státy přijaly nelegislativní opatření, jako je zřízení obecných služeb podpory a služeb odborné podpory a zajištění toho, aby byli odborníci a další osoby přicházející do styku s oběťmi

[7] *Criminal procedural laws across the European Union – A comparative analysis of selected main differences and the impact they have over the development of EU legislation* (Trestní procesní právo v Evropské unii – Srovnávací analýza vybraných hlavních rozdílů a jejich dopadu na vývoj právních předpisů EU), PE 604.977, srpen 2018, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604977/IPOL_STU(2018)604977_EN.pdf.

[8] Jedná se o tyto zprávy: zprávu zvláštní poradkyně předsedy Komise Junckera Joëlle Milquetové s názvem *Strengthening victims' rights: from compensation to reparation* (Posílení práv obětí: od náhrady k nápravě), která byla zveřejněna v březnu 2019, čtyři zprávy Agentury pro základní práva týkající se spravedlnosti pro oběti násilných trestných činů, zveřejněné v dubnu 2019, a souhrnnou zprávu organizace Victim Support Europe o projektu VOCIARE, která byla zveřejněna v červnu 2019.

[9] Rozsudek Soudního dvora ze dne 29. července 2019 ve věci C-38/18.

řádně proškoleni v oblasti práv a potřeb obětí. Posouzení je založeno na analýze vnitrostátních opatření k provedení směrnice, která byla oznámena Komisi, a na doplňujících údajích, jež byly Komisi sděleny podle článku 28 směrnice.

Tato zpráva se zaměřuje na hlavní ustanovení směrnice, která jsou zařazena do těchto skupin: 1) oblast působnosti a definice; 2) přístup k informacím; 3) procesní práva; 4) přístup k službám podpory; 5) restorativní justice a 6) právo na ochranu.

Zpráva hodnotí situaci ve všech členských státech vázaných směrnicí[10].

2. OBECNÉ POSOUZENÍ

Podle článku 27 musely členské státy provést požadavky směrnice ve svých vnitrostátních právních řádech do 16. listopadu 2015. V lednu 2016 zahájila Komise řízení o nesplnění povinnosti proti šestnácti členským státům, které do uvedeného data neoznámily svá prováděcí opatření[11].

Ke dni zveřejnění této zprávy většina členských států směrnici o právech obětí dosud plně neprovedla. V těchto zemích probíhá řízení o nesplnění povinnosti[12].

3. KONKRÉTNÍ POSUZOVANÉ BODY

3.1. Oblast působnosti a definice (článek 2)

Směrnice o právech obětí stanoví minimální pravidla pro práva obětí. Členské státy mohou a jsou vybízeny k tomu, aby šly nad rámec těchto minimálních pravidel.

Článek 2 směrnice obsahuje definice „oběti“, „rodinných příslušníků“, „dítěte“ a „restorativní justice“.

Obzvláště důležité je správné provedení definice oběti (zahrnující i rodinné příslušníky osoby, která v důsledku trestného činu zemřela). Vymezuje totiž oblast působnosti práv jednotlivců stanovených směrnicí.

V řadě členských států byl zjištěn nesoulad s definicí „oběti“. Definice oběti buď chyběla, nebo nebyla upřesněna skutečnost, že se za oběti pokládají i rodinní příslušníci zesnulé oběti, což omezuje práva těchto rodinných příslušníků.

Práva podle směrnice mají rovněž „rodinní příslušníci“ oběti, která v důsledku trestného činu nezemřela, zejména právo na podporu a ochranu. V několika členských státech bylo zjištěno také neúplné provedení této definice.

Důležité je rovněž správné provedení definic „dítěte“ a „restorativní justice“, neboť tyto definice určují konkrétní práva jednotlivců. V několika členských státech byl zjištěn nesoulad s ohledem na provedení těchto definic.

[10] Zpráva zahrnuje i Spojené království, neboť se týká období, během něhož bylo členským státem EU, a části přechodného období, během něhož se směrnice nadále uplatňovala.

[11] Belgie, Bulharsko, Irsko, Řecko, Francie, Chorvatsko, Kypr, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Rumunsko, Slovinsko, Slovensko a Finsko.

[12] Komise vede 21 řízení o nesplnění povinnosti z důvodu neúplného provedení směrnice o právech obětí proti Belgii, Bulharsku, Česku, Německu, Estonsku, Francii, Chorvatsku, Itálii, Kypru, Lotyšsku, Litvě, Lucembursku, Maďarsku, Maltě, Rakousku, Polsku, Portugalsku, Rumunsku, Slovinsku, Slovensku a Švédsku.

3.2. Přístup k informacím (články 3–7)

Směrnice o právech obětí obsahuje obecná ustanovení o právu na přístup k informacím. To zahrnuje právo na vzájemně srozumitelnou komunikaci (článek 3), právo na informace o právech obětí (článek 4), právo na informace při podávání trestního oznámení a na informace o případu (články 5 a 6) a právo na tlumočení a překlad (článek 7).

Článek 3 vyžaduje, aby členské státy přijaly vhodná opatření k zajištění účinné komunikace s oběťmi. Tato komunikace by se měla uskutečnit jednoduchou formou a měla by zohledňovat osobní charakteristiky oběti, včetně případného zdravotního postižení.

Komise zjistila, že v řadě členských států je uplatňování práva na vzájemně srozumitelnou komunikaci problematické. To se týká několika členských států, které neprovedly povinnost aktivně pomáhat obětem při komunikaci s nimi (článek 3). Řada členských států nezajistila komunikaci v jednoduché formě a se zohledněním osobních charakteristik oběti (čl. 3 odst. 2).

Článek 4 vyžaduje, aby byl obětem bez zbytečného prodlení poskytnut od jejich prvního kontaktu s příslušnými orgány soubor určitých informací. Provedení tohoto ustanovení bylo v případě několika členských států problematické, zejména pokud jde o požadavek, aby byly informace poskytnuty od prvního kontaktu s příslušnými orgány. Komise mimoto zaznamenala určité problémy s uplatňováním tohoto ustanovení v praxi. Účinné plnění povinnosti podle článku 4 vyžaduje, aby byly příslušné orgány náležitě proškoleny ohledně toho, jak a kdy informovat oběti o jejich právech.

Podle článku 5 mají oběti právo na písemné potvrzení o svém trestním oznámení a na podání trestního oznámení v jazyce, kterému rozumějí. Nedostatky v provedení tohoto článku byly zjištěny v řadě členských států. Jeden členský stát neprovedl požadavek, aby oběti mohly při podávání trestního oznámení obdržet nezbytnou jazykovou podporu (čl. 5 odst. 2). Několik členských států neprovedlo požadavek na překlad písemného potvrzení o trestním oznámení (čl. 5 odst. 3). Několik dalších členských států omezilo toto ustanovení na oběti určitých trestných činů nebo je podmínilo žádostí obětí.

Podle článku 6 mají oběti právo obdržet informace o svém případu během trestního řízení. Toto ustanovení má zajistit, aby se oběti mohly účastnit řízení a aby byly informovány o možných hrozbách pro svou bezpečnost například v případě propuštění pachatele nebo jeho úniku z výkonu trestu. Ve vysokém počtu členských států byly zjištěny problémy týkající se souladu. V několika z těchto členských států chyběl jednoznačný požadavek na informování obětí o jejich právu požadovat informace o rozhodnutí nepokračovat v řízení. V několika členských státech bylo zjištěno, že chybí požadavek na poskytnutí těchto informací, pokud o to oběť požádá. V malém počtu členských států nejsou oběti informovány o povaze obvinění vznesených proti pachateli (čl. 6 odst. 1). Několik málo členských států nesplňuje požadavek poskytovat obětem informace o stavu trestního řízení. Několik z nich tento požadavek neprovedlo a zbylé členské státy nezajišťují poskytování těchto informací v průběhu celého řízení.

Několik členských států neprovedlo ustanovení čl. 6 odst. 3 směrnice. Příslušné orgány v těchto členských státech nesdělují obětem odůvodnění nebo stručné shrnutí důvodů pro dotčené rozhodnutí v dané věci.

V řadě členských států je problematické provedení povinnosti informovat oběti o propuštění nebo úniku pachatele z výkonu trestu (čl. 6 odst. 5). Většina těchto členských států neprovedla požadavek, aby byly oběti o této skutečnosti informovány „bez zbytečného prodlení“. Některé členské státy navíc neprovedly požadavek informovat oběti o ochranných opatřeních v případě propuštění pachatele nebo jeho úniku z výkonu trestu.

V článku 7 je stanoveno právo na tlumočení a překlad v případě obětí, které nerozumějí jazyku daného trestního řízení. Toto právo musí být obětem přiznáno bezplatně a na jejich žádost.

Nedostatky týkající se provedení článku 7 byly zjištěny ve většině členských států. V jednom členském státě je provedení neúplné, neboť tlumočení zajišťuje pouze během soudního řízení (čl. 7 odst. 1). V řadě členských států byly zjištěny problémy s dodržováním předpisů v souvislosti s neprovedením ustanovení čl. 7 odst. 2 o využití videokonferencí. V některých členských státech byly zjištěny nedostatky v provedení požadavku poskytnout obětem překlad informací nezbytných pro uplatnění jejich práv (čl. 7 odst. 3). Tyto nedostatky se většinou týkaly chybějícího překladu odůvodnění příslušného rozhodnutí.

Malý počet členských států neprovedl právo obětí podat odůvodněný návrh, aby byl dokument považován za podstatný (čl. 7 odst. 5). V řadě členských států byly zjištěny problémy s provedením ustanovení čl. 7 odst. 7 týkajícího se posouzení ze strany příslušných orgánů, zda oběti potřebují tlumočení a překlad. Většina z nich tento požadavek neprovedla. Některé členské státy navíc nestanoví možnost vznést námitku proti rozhodnutí neposkytnout výklad nebo překlad.

3.3. Procesní práva (články 10, 11, 13, 16 a 17)

Řada ustanovení směrnice o právech obětí týkajících se procesních práv poukazuje na postavení obětí v systému trestního soudnictví konkrétního členského státu. Toto postavení je v členských státech rozdílné. Přesný rozsah procesních práv obětí se tudíž v jednotlivých členských státech liší.

Článek 10 směrnice má zajistit, aby všechny oběti měly během trestního řízení možnost poskytnout informace, vyjádřit své názory nebo předložit důkazy. Platná procesní pravidla jsou ponechána na vnitrostátním právu. V několika členských státech byly zjištěny problémy týkající se souladu. Tyto problémy se týkají zejména chybějících nezbytných záruk při výslechu dětských obětí (čl. 10 odst. 1).

Článek 11 stanoví práva obětí v případě rozhodnutí o zastavení trestního stíhání. Malé množství členských států neprovedlo toto ustanovení úplně. Některé členské státy například neposkytují obětem dostatečné informace, podle nichž se mohou rozhodnout, zda požádají o přezkum jakéhokoliv rozhodnutí o zastavení trestního stíhání (čl. 11 odst. 3).

Článek 13 o přístupu k právní pomoci byl ve většině členských států proveden plně. Je však třeba poznamenat, že toto ustanovení odkazuje na vnitrostátní právní předpisy, pokud jde o konkrétní určení podmínek nebo procesních pravidel, na jejichž základě mají oběti přístup k právní pomoci. Toto ustanovení tudíž neharmonizuje podmínky, za nichž mají oběti přístup k právní pomoci.

Článek 16 směrnice stanoví právo na rozhodnutí o odškodnění od pachatele v průběhu trestního řízení. Tento požadavek splňují všechny členské státy kromě jednoho. Členské státy musí rovněž podporovat opatření na motivaci pachatelů k poskytnutí přiměřeného odškodnění (čl. 16 odst. 2). Většina členských států tento požadavek provedla.

V čl. 17 odst. 1 se vyžaduje, aby členské státy zmírnily obtíže v případě oběti, která má bydliště v jiném členském státě, než ve kterém byl trestný čin spáchán. Několik členských států tento požadavek neprovedlo.

Nedostatky byly zjištěny rovněž s ohledem na zajištění toho, aby bylo trestní oznámení neprodleně postoupeno členskému státu, ve kterém byl trestný čin spáchán (čl. 17 odst. 3). Řada členských států nemá za tímto účelem žádná ustanovení.

3.4. Přístup obětí ke službám podpory (články 8 a 9)

Účelem článků 8 a 9 je zajistit, aby oběti měly podle svých potřeb přístup k obecným službám podpory a ke službám odborné podpory. Tyto služby musí být důvěrné, bezplatné a mají jednat v zájmu obětí před zahájením trestního řízení, v jeho průběhu a po přiměřenou dobu po jeho skončení. Rodinní příslušníci mají přístup ke službám podpory podle svých potřeb a závažnosti utrpěné újmy.

Pokud jde o provedení ustanovení čl. 8 odst. 1 o právu na obecné služby podpory, řada členských států je neprovedla úplně. Mnoho členských států omezuje přístup k těmto službám na oběti domácího násilí nebo oběti obchodování s lidmi. V praxi se však obětem domácího násilí v řadě členských států nedostává účinné podpory a ochrany. Ne všechny členské státy mimoto stanoví právo na služby podpory pro rodinné příslušníky obětí.

Několik členských států neprovedlo povinnost příslušných orgánů zprostředkovat pro oběti služby podpory (čl. 8 odst. 2). V těchto členských státech obětem nejsou služby podpory zprostředkovány vůbec, nebo jsou zprostředkovány pouze pro určitou kategorii obětí (např. oběti domácího násilí). Podobné problémy s provedením byly zjištěny v souvislosti s ustanovením čl. 8 odst. 3, podle něhož mají členské státy vytvořit bezplatné a důvěrné služby odborné podpory. Řada členských států toto ustanovení buď neprovedla, nebo je provedla neúplně. Některé členské státy například poskytují takovéto služby pouze obětem domácího násilí nebo dětským obětem.

V několika členských státech byly zjištěny problémy s provedením povinnosti zajistit, aby přístup ke službám podpory pro oběti nezávisel na tom, zda oběť podala formální trestní oznámení (čl. 8 odst. 5). Například v jednom členském státě mají přístup k službám podpory bez podání trestního oznámení policii pouze oběti domácího násilí.

Ustanovení čl. 9 odst. 1 uvádí minimální služby, které musí být v rámci služeb podpory pro oběti poskytovány. Několik členských států toto ustanovení ve svých právních

předpisech neprovedlo. Komise nicméně určila nelegislativní opatření k provedení tohoto ustanovení.

Pokud jde o přístup k přístřeší nebo jinému vhodnému provizornímu ubytování pro oběti, které potřebují bezpečné místo, a cílenou podporu pro oběti se zvláštními potřebami (čl. 9 odst. 3), Komise zjistila problémy s prováděním v řadě členských států. To se týká zejména potíží při uplatňování v praxi, jako je dostupnost přístřeší pro oběti určitých druhů trestné činnosti a nedostatečný počet přístřeší.

3.5. Restorativní justice (článek 12)

Cílem tohoto článku je zajistit, aby v případě, že členský stát poskytuje služby restorativní justice, byly pro oběti zavedeny nezbytné záruky zabraňující další viktimizaci.

Směrnice neukládá členským státům povinnost takové služby zavést. Služby restorativní justice poskytuje dvacet čtyři členských států. Níže uvedené posouzení se týká pouze těchto členských států.

Vysoký počet dotčených členských států neprovedl zcela jedno nebo více minimálních pravidel týkajících se restorativní justice, která jsou stanovena v čl. 12 odst. 1. K příkladům neúplného nebo nesprávného provedení ve vnitrostátním právu patří neuložení povinnosti, aby oběti poskytly „informovaný“ souhlas s účastí v procesu, nebo chybějící záruka, pokud jde o informování obětí o možných výsledcích procesu.

Co se týká usnadnění postupování případů službám restorativní justice (čl. 12 odst. 2), bylo zjištěno, že několik členských států nezavedlo žádná konkrétní opatření.

3.6. Právo obětí na ochranu (články 18–24)

Články 18–24 mají zajistit ochranu obětí, včetně uznání obětí s potřebou zvláštní ochrany.

Podle článku 18 mají členské státy zajistit, aby byla k dispozici široká škála opatření na ochranu obětí a jejich rodinných příslušníků před sekundární a opakovanou viktimizací, zastrašováním a odvetou. Rovněž se v něm vyžaduje, aby členské státy chránily oběti a jejich rodinné příslušníky před fyzickou, citovou či psychickou újmu. Článek 18 se vztahuje na všechny oběti a na všechny rodinné příslušníky. Problémy týkající se souladu byly zjištěny u méně než poloviny členských států, a to zejména v souvislosti s neexistencí zvláštních opatření zaměřených na ochranu rodinných příslušníků. V několika členských státech nejsou příslušná opatření k dispozici pro všechny oběti, nebo dostupná opatření nezahrnují ochranu před riziky citové či psychické újmy.

Směrnice vyžaduje, aby se zamezilo kontaktům mezi obětí a pachatelem a aby byly ve všech nových soudních prostorách určeny oddělené čekárny pro oběti (článek 19). Nedostatky v provedení tohoto ustanovení byly zjištěny ve více než polovině členských států, ačkoliv několik členských států splnilo tento požadavek praktickými, nelegislativními opatřeními.

Článek 20 má zabránit sekundární viktimizaci obětí během vyšetřování trestného činu. Více než polovina členských států buď oblast působnosti tohoto článku omezila, nebo jej neprovedla vůbec. Několik členských států tak například neprovedlo požadavek, aby byly lékařské prohlídky obětí omezeny na minimum. V několika členských státech je povinnost omezit výslechy na minimum uložena pouze u specifických obětí (dětské oběti nebo oběti s potřebou zvláštní ochrany).

Článek 21 má zajistit právo obětí na ochranu jejich soukromí. Několik členských států neprovedlo toto ustanovení vůbec a méně než polovina je provedla jen částečně.

Článek 22 je obzvláště důležitý, neboť stanoví, že každá oběť má nárok na individuální posouzení svých potřeb v oblasti ochrany. Jeho účelem je zjistit, zda je oběť obzvláště zranitelná vůči sekundární a opakované viktimizaci, zastrašování a/nebo odvetě, a zajistit ochranu podle jejích individuálních potřeb.

V řadě členských států není požadavek na zavedení tohoto posouzení proveden vůbec, nebo je proveden pouze částečně. To má dopad na celkový soulad s ustanoveními o opatřeních v oblasti zvláštní ochrany podle článků 23 a 24, jež vycházejí z individuálního posouzení.

Méně než polovina členských států mimoto neprovedla ustanovení čl. 22 odst. 3 nebo je provedla jen částečně. V tomto ustanovení jsou uvedeny situace, které při posuzování zranitelnosti obětí vyžadují zvláštní pozornost. Například v některých členských státech proces individuálního posouzení nebere v úvahu skutečnost, že trestný čin byl spáchán z nenávisti nebo byl motivován snahou o diskriminaci.

Několik dalších členských států neprovedlo zcela požadavek stanovený v čl. 22 odst. 4, podle něhož se u dětí vždy předpokládá, že mají potřeby zvláštní ochrany. Například v jednom z těchto členských států omezují právní předpisy tento předpoklad pouze na dětské oběti určitých kategorií trestných činů.

Článek 23 stanoví zvláštní ochranná opatření pro oběti, jejichž potřeby zvláštní ochrany byly zjištěny prostřednictvím individuálního posouzení. Tato ochranná opatření musí být obětem k dispozici v průběhu trestního vyšetřování a soudního řízení.

Některé členské státy tento požadavek nesplňují, neboť neprovedly jedno či více předpokládaných opatření, nebo je provedly neúplně. Takovéto neúplné provedení vyplývá například z omezení dostupnosti zvláštní ochrany pro děti nebo oběti sexuálního násilí. Jiným příkladem je skutečnost, že v řadě členských států nejsou během soudního řízení účinně využívány komunikační technologie, aby se zamezilo kontaktu mezi oběťmi a pachateli.

Článek 24 stanoví zvláštní ochranná opatření, která musí být k dispozici dětským obětem. V několika členských státech byly zjištěny problémy v oblasti souladu a potíže při uplatňování těchto opatření v praxi. Například ustanovení týkající se zaznamenávání výpovědí jsou omezena na děti, které jsou oběťmi určitých druhů trestných činů (čl. 24 odst. 1).

V čl. 24 odst. 2 se stanoví, že není-li věk určité osoby zřejmý a jsou-li důvody se domnívat, že obětí je dítě, je oběť považována za dítě. Několik členských států toto ustanovení neprovedlo, ačkoliv některé toto zajišťují prostřednictvím nelegislativních opatření. V několika dalších členských státech se provedení jeví problematické. Některé

například uplatňují tuto domněnku pouze na oběti nejzávažnějších trestných činů, jako je obchodování s lidmi nebo pohlavní zneužívání.

4. SBĚR ÚDAJŮ

Směrnice vyžaduje, aby členské státy do 16. listopadu 2017 a poté každé tři roky sdělily Komisi dostupné údaje o tom, jak a v jaké míře měly oběti přístup k právům stanoveným v této směrnici (článek 28). Údaje by měly zahrnovat alespoň počet a typ ohlášených trestných činů, a jsou-li takové údaje známé a dostupné, počet, věk a pohlaví obětí (64. bod odůvodnění).

Příslušné statistické údaje poskytly do 16. listopadu 2017 pouze čtyři členské státy. Dne 15. listopadu 2017 zaslala Komise členským státům dotazník se žádostí o zaslání výše uvedených informací za rok 2016 do 16. ledna 2018. Na dotazník odpovědělo dvacet členských států, většina z nich však odpověděla pouze na některé otázky.

Podle statistických údajů za rok 2016, které poskytlo osmnáct členských států, bylo policii nahlášeno celkem 26 304 808 trestných činů. Nejčastěji hlášenými trestnými činy jsou trestné činy krádeže a úmyslného poškození cizí věci.

Statistické údaje předložené osmnácti členskými státy ukazují, že v roce 2016 nahlásilo trestný čin 11 120 123 osob. Z dostupných údajů vyplývá, že přibližně 40 % obětí oznámených trestných činů tvoří ženy. Francie udává obzvláště vysoký procentní podíl žen jako obětí oznámeného trestného činu (62 %). Ve všech členských státech, které odpověděly na dotazník, představují děti méně než 10 % obětí oznámených trestných činů.

5. ZÁVĚR

Směrnice o právech obětí z roku 2012 je hlavním nástrojem politiky EU v oblasti práv obětí. Stanoví ambiciózní pravidla, která mohou zlepšit situaci obětí v Evropské unii. Z tohoto posouzení však vyplývá, že potenciál směrnice nebyl dosud plně využit. Provádění směrnice není uspokojivé. Důvodem je zejména neúplné a/nebo nesprávné provedení.

Tato zpráva zmiňuje rovněž četné problémy při uplatňování směrnice v praxi. Ve většině členských států byly zjištěny nedostatky v provádění některých klíčových ustanovení směrnice, jako je přístup k informacím, službám podpory a ochraně podle individuálních potřeb obětí. Ustanovení týkající se procesních práv a restorativní justice se jeví méně problematická.

Komise s členskými státy úzce spolupracuje na překonání zjištěných problémů. Komise navíc prosazuje správné provádění směrnice prostřednictvím finanční podpory[13]. Například evropská síť pro práva obětí[14], zřízená na základě grantu EU, poskytuje

[13] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1382/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se zavádí program Spravedlnost na období 2014 až 2020 (Úř. věst. L 354, 28.12.2013, s. 73), https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes/just.

[14] https://envr.eu/

fórum národních odborníků, kteří si vyměňují osvědčené postupy a jednají o správném provádění směrnice.

V současnosti jsou proti většině členských států vedena řízení o nesplnění povinnosti z důvodu neúplného provedení. V případě potřeby zahájí Komise další řízení o nesplnění povinnosti kvůli nesprávnému provedení a/nebo nesprávnému uplatňování v praxi.